

ne jeho výnos, kdežto zřejmo, že, má-li býti vyměřena renta, důchod trvající neurčitý čas pořád rovnoměrně, možno ji vyměřiti jen z výnosu, sice by se kapitál sám mohl strávit a nezbylo by pak nejen pro majitelku renty ničeho, nýbrž ani pro dlužníka renty, jenž přece není povinen, obětovati pro ni více, než, jak už shora řečeno, nejvýše tolik, co by činil výnos jejího povinného podílu. Aby spravedlnost přišla na svůj účet možno věc řešiti jen tak, že, dokud není většího výnosu, nemůže býti ani vyšší renty, než jak ji nižší stolice vyměřily, že však, kdyby se výnos zvýšil, lze vždy žádati i za zvýšení renty až do výše nutné výživy, tak na př. kdyby buď ochrana nájemníků přestala a činže z domu stoupla anebo kdyby dědic dům prodal a úroky ze stržené sumy by činily více než nyní činže z domu. Mohl by tedy nárok na zvýšení renty zůstat nejvýše vyhrazen podle toho, až jak se věc v budoucnosti utváří.

Čís. 7936.

Platnost soukromoprávní smlouvy, jíž si závod pro svou průmyslovou potřebu zajistil od obce rok co rok určitý příděl z jejího vodovodu, s tím, že byl povinen přidělenou vodu odebrati a zaplatiti také úplatu za vodu neodebranou, za přebranou pak vodu zvýšenou úplatu, nebyla dotčena zákonem ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n. ani nařízením ze dne 27. dubna 1922, čís. 143 sb. z. a n. aniž předpisy, které byly na jich základě vydány.

Veřejnoprávní povaha obecního vodovodu sahá jen potud, pokud obec udržováním a provozem vodovodu plní své veřejnoprávní úkoly, není však vyloučeno, by vodovod nebyl v dalším rozsahu provozován podle zásad soukromého hospodářství.

(Rozh. ze dne 31. března 1928, Rv I 1497/27.)

Žalovaná firma vyhradila si pro provoz své továrny na rok 1924 z údolní přehrady, náležející žalující obci, tekoucí vodu v množství 150.000 m³, ve skutečnosti však spotřebovala celkem 183.296 m³ vody. Předpisy o odběru vody žalující obce ze dne 20. prosince 1920 stanovily v odst. 4., že jest za každý m³ odebraný přes povolené největší množství platiti o 100% více než byla jednotná cena pro odběr vody, při čemž se připouštělo 5% množství vody jako srážka. Žalující obec tvrdíc, že byla straně žalované dodána voda pouze podle těchto předpisů o odběru vody a že žalovaná strana tyto předpisy uznala tím, že odbírala vodu z údolní přehrady, znajíc tyto předpisy o odběru vody a že jest proto povinna podle odst. 4 předpisů těch zaplatiti za 33.296 m³ vody, o něž více spotřebovala, než jí bylo povoleno, o 100% více než jest jednotná cena 1 Kč za jeden m³, t. j. odečte-li se srážka 5%, 25.796 Kč, domáhala se žalobou, by byla žalovaná odsouzena k zaplacení 25.796 Kč s úroky. Bylo nesporno, že žalovaná strana již zaplatila za veškeru v roce 1924 odebranou vodu straně žalující jednotnou cenu 1 Kč za 1 m³. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, N e j v y š š í s o u d uznal podle žaloby.

D ů v o d y:

Nižší soudy zamítly žalobní nárok, dospěvše k názoru, že předpisy žalující obce o odběru vody z 20. prosince 1920, podle nichž žalovaná firma z městského vodovodu (z údolní přehrady) odebírala vodu, nepozbyly platnosti pokud v nich byla stanovena výše vodní činže a že v důsledku zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n., a vlád. nař. ze dne 27. dubna 1922, čís. 143 sb. z. a n., dnem 1. prosince 1922 vstoupily v platnost předpisy žalující obce o odběru vody, schválené zemským správním výborem, podle nichž vodné za 1 m³ jest stanoveno 1 Kč bez rozdílu, zda jde o vodu vyhrazenou či nevyhrazenou, o vodu nad povolení spotřebovanou či o vodu vyhrazenou a nespotebovanou. Vybírání vyššího vodného, než bylo těmito předpisy stanoveno, zejména 100% přírážky za vodu přebranou, odporovalo by prý § 28 uvedeného zákona a mohlo by se státi jen s povolením vlády, kteréžto povolení však obci uděleno nebylo, nárok obce na zaplacení tohoto vyššího vodného odporuje prý tedy zákonnému zákazu (§ 879 obč. zák.). Žalující obec napadá tato shodná rozhodnutí soudů nižších stolic dovolacím důvodem § 503 čís. 4 c. ř. s., dovozujíc, že předpisy o odběru vody z roku 1920 nepozbyly platnosti uvedeným zákonem a vládním nařízením a trvají v poměru mezi ní a žalovanou firmou jakožto soukromoprávní smlouva nadále, aniž lze tvrditi, že tato smlouva v některém směru odporuje zákonu. Dříve, než bude přikročeno k řešení této pro rozhodnutí věci především závažné právní otázky, jest předeslati toto: Mezi stranami byla provedena již podle spisů Ck IV 144/24 před tímž procesním soudem první stolice rozepře, která spočívala na podstatně stejném skutkovém a právním základě. V rozepři té, jež ve všech třech stolicích byla rozhodnuta ve prospěch žalující obce, domáhala se tato na žalované, by tato zaplatila ve smyslu předpisů o odběru vody z roku 1920 za vodu, kterou si pro léta 1921 až 1928 z městského vodovodu vyhradila, již však zcela neodebrala, úplatu stanovenou v procentových sazbách 20%, 40% a 60% jednotkové ceny. Uvedené předpisy stanoví totiž, že uchazeči o vodu jsou z ohledů náležitého hospodaření s vodou povinni vypověděti ono množství, které by z učiněného jim přidělu vody nepotřebovali, jinak že mají za každý 1 m³ vody jim vyhrazené, pokud nebyl odebrán, zaplatiti vodné, stanovené pro první rok vyhrazení 20% jednotkové ceny za 1 m³ a pro další léta vždy o 20% více a že na druhé straně jsou zase povinni za vodu, kterou přebrali, zaplatiti 100% přírážku k této jednotkové ceně. V příčině vypovězeného a tím uvolněného množství vody měla žalující obec podle těchto předpisů vyhrazeno právo volného nakládání. V této předchozí rozepři bylo zjištěno, že tyto předpisy byly žalované v prosinci 1920 zvlášť doručeny, že žalovaná snažila se s obcí ujednati zvláštní smlouvu o odběru vody, že však tato tento její návrh odmítla. V této rozepři bylo dále soudy všech tří stolic uznáno, že žalovaná na tyto předpisy o odběru vody přistoupila způsobem konkludentním tím, že vodu z městského vodovodu na základě těchto předpisů nadále odebírala, a bylo zároveň vysloveno, že tímto

způsobem mezi stranami došlo k soukromoprávní smlouvě o dodávku a odběr vody za podmínek v těchto předpisech podrobně stanovených. Ač úplata onou předchozí rozepří požadovaná spadala časově z části již do doby, kdy zákon čis. 329/21 a vládní nařízení čis. 143/22 nabyly platnosti a kdy v důsledku jich byly vydány žalující obcí nové předpisy o odběru vody, neučinila žalovaná v oné rozepří námitku, že tato, podrobením se předpisům z roku 1920 uskutečněná smlouva o odběru vody pozbyla platnosti v důsledku oněch nových zákonů a nových předpisů o odběru vody, žalovaná doznala v onom sporu naopak výslovně, že voda jí byla dodávána nikoli k účelům veřejným, nýbrž k účelům její průmyslové výroby z titulu soukromoprávního, uznávajíc zároveň, že žalující obec byla beze všeho oprávněna jí jinak dodávku vody kdykoli odepřít. I v nynějším sporu obmezila se žalovaná zprvu na námitku, že na ony předpisy o odběru vody z roku 1920 nepřistoupila a jich neuznala a že nárok žalobkyně jeví prý se jen jako neodůvodněný požadavek neoprávněného obohacení, který se přičí dobrým mravům, a teprve v pozdějším průběhu věci uplatnila námitku, pro kterou nižší soudy zamítly žalobu. Zkoumá-li se povaha a podstata právního poměru, v který žalovaná společnost se žalující obcí v příčině odběru vody vešla podle předpisů o odběru vody z roku 1920, vynikají zajisté znaky a prvky soukromoprávní smlouvy zcela zřetelně. Žalovaná strana jest velkopřemyslníkem, která pro svou průmyslovou výrobu má velmi značnou spotřebu vody, vodu tuto odebírá z městského vodovodu, doznává, že obec jí k tomu účelu vodu dodávati veřejnoprávně povinna není. Ani ona není podle svého veřejnoprávního poměru přináležitosti k obci povinna odebírat vodu z městského vodovodu a byla by zajisté oprávněna si potřebnou vodu opatřovati kdekoli odjinud. Podle uvedených předpisů zajistila si žalovaná rok co rok u obce určitý příděl z jejího vodovodu, tento příděl byl jí obcí vyhrazen, tím se obec smluvně zavázala, jí přidělenou vodu dodati a se za tím účelem o potřebnou zásobu vody starati, naproti tomu byla však i žalovaná povinna odebírat přidělenou vodu, pokud ji nevypověděla, a zaplatiti za vodu, kterou, nevypověděvši, neodebrala, a za vodu, kterou nad povolení přebrala, úplatu stanovenou v těchto předpisech. Vyhrazuje-li si obec podle oněch předpisů, aby jí bylo placeno za vodu, jež nebyla odebrána a také nebyla vypověděna, a žádá-li zvýšenou úplatu za vodu, která byla přebrána, jsou tyto smluvní podmínky plně odůvodněny v ohledech náležitého hospodářství s vodou, jak bylo vyloženo soudy všech tří stolic v rozsudcích předchozí rozepře. Platnost této soukromoprávní smlouvy nebyla nikterak dotčena zákonem čis. 329/21 a vládním nařízením čis. 143/22 a novými předpisy, které na základě nich byly vydány a jsou od 1. prosince 1922 v platnosti. V § 28 zákona čis. 329/21 (obecní finanční novely) se praví, že obce jsou oprávněny vybírat poplatky buď jakožto náhradu za užívání zařízení jimi v zájmu veřejném zřízených a udržovaných nebo jako náhradu za jednotlivé úkony orgánů obecních. K poplatkům těm patří i vodné a v dalších odstavcích § 28 se stanoví, že poplatky mohou býti odstupňovány podle zřetelů v odst. (3) tohoto

§ blíže naznačených, že o vybírání poplatků takových má obec vydati pravidla, která odpovídají-li vzorným pravidlům, jež vláda pro hlavní druhy jich s určením nejvyšší míry vydala, schvaluje vyšší dohlédací úřad, pokud však se od nich odchylují a přesahují-li nejvyšší přípustnou míru, povoluje vláda. Prováděcím nařízením k tomuto zákonu vydaným pod čís. 143 z roku 1922, byla vydána vzorná pravidla pro vybírání vodného a podle těchto vzorných pravidel (dodatek I.) rozeznává se mezi vodným všeobecným a vodným zvláštním. Vodné všeobecné platí se za možnost bráti vodu z veřejného vodovodu v procentuálních sazbách podle výše nájemného nebo činžovní hodnoty, vodné zvláštní platí se za vodu k jakémukoliv účelu skutečně spotřebovanou a vyměřuje se podle skutečné spotřeby vody zjištěné v kubických metrech nejvyšší přípustnou sazbou 3 Kč za 1 m³. V prováděcím nařízení se k § 59 stanoví, že obce mohou od 1. října 1922 vybírat poplatky v § 28 zmíněné podle nových pravidel, které byly obce povinny do 60 dnů po vyhlášení prováděcího nařízení předložiti vyššímu dohlédacímu úřadu ku prozkoumání a schválení jen ve výši, která v oněch vzorných pravidlech vládou vydaných byla stanovena jako nejvyšší přípustná míra pro poplatky tyto. Jak z doslovu § 28 obecní finanční novely vysvítá, má tento předpis na mysli nepochybně jen taková obecní zařízení, jež byla obcí zřízena ve veřejném zájmu a jež podle zásad veřejného ústavu na základě práva veřejného k používání jsou přenechávána, neboť jen takovému veřejnoprávnímu poměru užívání odpovídá pojem poplatku jakožto dávky veřejné (rozhodnutí nejv. správ. s. 6148). Lze ovšem za to míti, že vodovod žalující obce (údolní přehrada) byl stížen a jest udržován především v zájmu veřejném, leč tato veřejnoprávní povaha jeho sahá jen potud, pokud obec tímto udržováním a provozem vodovodu plní své veřejnoprávní úkoly, se zachováním těchto mezí nevylučuje však, by v dalším rozsahu nebyl provozován podle zásad soukromého hospodářství. Tyto veřejnoprávní úkoly obce jsou stanoveny v § 28 čís. 5 obec. zřiz. pro Čechy, podle něhož náleží do samostatné působnosti obce policie zdravotní, která jí zároveň ukládá, by se postarala o náležité zaopatření obce potřebnou vodou, jednak v § 36 vodního zákona pro Čechy, v němž se praví, že tam, kde jest trvalý nedostatek vody potřebné k pití, vaření, praní, napájení a k jiným hospodářským účelům, dále k hašení ohně (§ 28 čís. 9 obec. zřiz. policie požární) a zaopatření vody té jde nad síly jednotlivých členů obce, jest povinností obce zaopatřiti pro obec tuto potřebnou vodu podle zákona obecního. Ke splnění tohoto úkolu přísluší obci podle § 37 zákona vodního pro Čechy právo na vyvlastnění soukromých vod a práv na užívání vody, pokud jsou tyto pro stejné účely oprávněných postrádatelné. Z judikatury bývalého vídeňského správního soudního dvoru jest vytknouti se zřetelem na spornou právní otázku tyto právní zásady. Jinými »hospodářskými« účely, pro něž obec jest povinna se postarati o náležité zaopatření vody, jsou míněny jen účely domovního hospodářství, nikoli však širší hospodářské účely, zejména nenáleží sem tedy účely čistě zemědělské (zavlažování luk), dále účely průmyslové a živno-

stenské (Budwinski čís. 4826/1889 a 4890/1889). Z toho důvodu nepřisluší také obci právo k vyvlastnění pro zaopatření vody, jde-li pouze o potřebu vody pro účely průmyslové a živnostenské (Budwinski Alter 3951 A). Obec, která zřídila k zaopatření svých členů pitnou a užitkovou vodou obecní vodovod, smí dodávati pro průmyslové účely dostatečný přebytek vody pro účely tyto (Budwinski Alter čís. 5571 A). Titul k všeobecnému odběru vody jest veřejnoprávní, t. j. užívání statku obecného. Může však býti i soukromoprávní, když jde o vodu přebytečnou. V prováděcím nařízení k obecní finanční novele se k § 22 uvádí, že za výdělečné podniky obce ve smyslu § 22 finanční novely jest považovati všechny soukromo-hospodářské podniky, které podle své povahy směřují k docílení zisku, a jejichž zařízení užívati není občanstvo veřejnoprávními ustanoveními nuceno (podniky elektrické, plynárny, pohřební ústavy a pod.). Vodárnu dodávající vodu soukromníkům jest dle tohoto předpisu pokládati za podnik zcela nebo částečně výdělečný tehdy, jestliže odběr vody záleží na svobodném rozhodnutí odběratele a v odst. (2) se praví, že podniky výdělečné spravovati jest podle zásad obchodnických se snahou a patrným úmyslem, by bylo docíleno zisku. V rozhodnutí našeho nejvyššího správního soudu čís. 5277 se vyslovuje právní věta, že existují-li zvláštní užívací práva k obecnímu vodovodu, nejsou tato práva zrušena vydáním všeobecných pravidel o vodném, a v odůvodnění rozhodnutí toho se výslovně připouští možnost existence zvláštních práv užívacích na veřejném obecním vodovodu, spočívají-li na příklad na smlouvě soukromoprávní a liší-li se tato práva od obecného, zásadně každému přístupného užívání tohoto vodovodu, ježto ani finanční obecní novela ani zákon nestanoví, že by se tato zvláštní užívací práva vydáním pravidel o užívání městských vodovodů a o vybírání poplatků vodovodních měla pokládati za zrušena anebo těmito pravidly za neúčelně nově upravena. Z těchto úvah plyne, že není zákonného důvodu, jenž by opravňoval k závěru, že uvedenými zákony a vládou vydanými vzornými pravidly byla by pozbyla své platnosti soukromoprávní smlouva, která mezi spornými stranami byla uskutečněna nazečteným způsobem. Na tomto názoru nemůže měniti nic ani skutečnost, že vládou nebyly schváleny předpisy o odběru vody, na nichž se žalující strana dne 31. října 1924 usnesla. Sporný případ jest tedy posuzovati jedinečně podle předpisů o odběru vody z roku 1920 a z tohoto hlediska nelze uznati oprávněnými námitky, které žalovaná jinak vznáší proti žalobnímu nároku. Námitkou, že ony předpisy nejsou pro ni závazné, ježto jich platnost neuznala, netřeba se obírat, ježto o této námitce bylo rozhodnuto již v předchozí rozepři a důvody tam uvedené platí při stejném skutkovém a právním stavu i pro tento spor. Pokud jde o námitku, že žalobní nárok jeví se jako neoprávněný požadavek čirého obohacení, přičítící se dobrým mravům, nelze rovněž námitku tu uznati odůvodněnou, neboť se žalobou na žalované žádá jen doplatek ceny za vodu, který si žalující obec dle oněch předpisů odběru vody smluvně vymínila a na který i žalovaná přistoupila tím, že se oněm předpisům o odběru vody s podmínkami tam obsaženými podrobila tím, že na zá-

kladě nich vodu od obce odebírala. V předchozím sporu bylo již doličeno, že nehledíc k zásadě smluvní volnosti, jest požadovaná přírážka k ceně za vodu přebranou odůvodněna ohledy náležitého hospodářství vodou, nelze tedy mluvit o požadavku neoprávněného obohacení, tím méně pak o požadavku, který by se přičil dobrým mravům. Pokud konečně žalovaná míní, že jde o smluvní pokutu, a žádá za její zmírnění, nelze jí rovněž vyhověti, neboť i kdyby se ona přírážka mohla pokládati za smluvní pokutu, nebylo by důvodu k jejímu zmírnění, ježto cena vody o tuto přírážku zvýšená zůstává povždy ještě pod cenou, která dle vzorných pravidel vládou vydaných byla stanovena jakožto nejvyšší přípustná míra.

Čís. 7937.

Zbavení svéprávnosti (cís. nařízení ze dne 28. června 1916, čís. 207 ř. zák.).

Byla-li podána žaloba proti osobě přijaté do ústavu choromyslných aneb osobě, ohledně níž se koná řízení o zbavení svéprávnosti, dlužno i v nenaléhavém případě zřídit jí zákonného zástupce; je-li však věc naléhavá, nemešká se procesní soud s dožadováním ochránčího soudu, nýbrž zřídí zástupce sám, který se pak nazývá opatrovníkem k činu, kdežto, není-li věc naléhavá, zřídí ochránčí soud předběžného podpůrce.

(Rozh. ze dne 31. března 1928, Rv II 378/27.)

Žalobkyně domáhala se žalobou zmatečnosti rozsudku, jímž bylo z její viny rozvedeno manželství od stolu a lože, z důvodu § 529 čís. 2 c. ř. s., tvrdíc, že v základní rozepři nebyla zastoupena, že spor ani dodatečně neschválila, neboť tehdejší žalobce žádal, by jí byl ustanoven opatrovník proto, že byla v ústavu choromyslných, soud za opatrovníka ustanovil Dr. R-a, však neprávem, poněvadž nebyla nikdy choromyslnou, nebyla ani částečně zbavena svéprávnosti, nýbrž trpěla pouze epileptickými křečemi. To se prý opatrovník dozvěděl teprve dne 21. října 1926 při jednání u soudu o žádosti žalovaného za rozluky. Když opatrovník při zahájení sporu o rozvod žádal žalobkyni o informaci a za tím účelem doručoval žalobkyni žalobu, dostalo se mu od ředitelství ústavu sdělení, že doručení žaloby žalobkyni není možné pro její zdravotní stav. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Prvý soud právem poukázal na to, že ve sporu o rozvod manželství neprávem byl pro žalovanou ustanoven opatrovník, poněvadž žalovaná nebyla zbavena svéprávnosti. § 8 čís. 4 cís. nařízení ze dne 28. června 1916, čís. 207 ř. zák., na něž se žalobce odvolává, připouští ustanovení opatrovníka pro osoby, jež byly přijaty do ústavu pro choromyslné, jen v případech naléhavých; spor o rozvod manželství však nelze považovati za takový naléhavý případ. Také co se týče včasnosti žaloby, jsou vývody odvolatelovy pochybeny. Podle § 534 čís. 2 c. ř. s. dlužno za-